

Sygn. akt III SK 92/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (przewodniczący)

SSN Jolanta Frańczak

SSN Dawid Miąsik (sprawozdawca)

Protokolant Małgorzata Beczek

w sprawie z powództwa P. S.A. w B.

przeciwko Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki

o ustalenie kosztów osieroconych,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw

Publicznych w dniu 14 marca 2017 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 25 lipca 2013 r., sygn. akt VI ACa .../12,

1. uchyla zaskarżony wyrok i zmienia poprzedzający go wyrok Sądu Okręgowego w [...] - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 26 maja 2010 r. sygn. akt XVII AmE .../09 w punkcie 1 w ten sposób że kwotę 135 019 846 zł (sto trzydzieści pięć milionów dziewiętnaście tysięcy osiemset czterdzieści sześć złotych) zastępuje kwotą 129 086 532 zł (sto dwadzieścia dziewięć milionów osiemdziesiąt sześć tysięcy pięćset trzydzieści dwa złote),

2. znosi wzajemnie koszty postępowania apelacyjnego i kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Decyzją z 31 lipca 2009 r. Prezes Urzędu Regulacji Energetyki (Prezes URE) ustalił wysokość korekty rocznej kosztów osieroconych dla P. O. S.A. w B. (obecnie P. S.A. w B. - powód) na kwotę (-) 43.751.181 zł.

Od tej decyzji powód wniósł odwołanie, domagając się ustalenie kwoty korekty rocznej w wysokości dodatniej na poziomie (+) 135.019.846 zł.

Sąd Okręgowy w [...] wyrokiem z 26 maja 2010 r., XVII AmE .../09 zmienił zaskarżoną decyzję Prezesa URE zgodnie z wnioskiem odwołania.

Prezes URE zaskarżył wyrok Sądu pierwszej instancji apelacją i wniósł o jego zmianę przez oddalenie odwołania, ewentualnie o ustalenie wysokości korekty rocznej kosztów osieroconych na poziomie (+) 129.067.125 zł.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z 25 lipca 2013 r., VI ACa ../12 oddalił apelację Prezesa URE.

Sąd drugiej instancji uznał, że aby możliwe było posłużenie się przy korekcie kosztów osieroconych wynikiem finansowym innego podmiotu konieczne jest, by podmiot ten wchodził w skład tej samej grupy kapitałowej co wytwórca. Sąd uznał, że powód i P. B. S.A. (E.) nie zostali zakwalifikowania przez ustawodawcę do tej samej grupy kapitałowej, nawet pomimo faktu, że z treści załącznika nr 7 do ustawy z dnia 29 czerwca 2007 r. o zasadach pokrywania kosztów powstałych u wytwórców w związku z przedterminowym rozwiązaniem umów długoterminowych sprzedaży mocy i energii elektrycznej (Dz.U. z 2007 r. Nr 130, poz. 905 ze zm., dalej jako ustawa KDT) wynika, że dla potrzeb korygowania korekty rocznej kosztów osieroconych grupę kapitałową z E. tworzą powód i P. T. S.A.

Prezes URE zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w [...] skargą kasacyjną w całości. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie art. 32 w związku z art. 2 ust. 1 ustawy KDT przez niezastosowanie mimo istnienia ku temu podstaw przez przyjęcie, że powód nie wchodził w skład tej samej grupy kapitałowej, co E.. Prezes URE wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i jego zmianę w ten sposób, że

wysokość korekty rocznej kosztów osieroconych dla powoda za rok 2008 wynosi 129.067.125 zł. Zdaniem Prezesa URE oczywistym jest, że powód i E. wchodziły i wchodzi w skład tej samej grupy kapitałowej, co aktualnie wynika z powiązań kapitałowych między nimi, zaś w dacie uchwalenia ustawy wynikało z treści załącznika nr 7 do ustawy KDT.

Powód w odpowiedzi na skargę kasacyjną Prezesa URE wniósł o jej oddalenie argumentując, że art. 32 ustawy KDT nie mógł znaleźć zastosowania, ponieważ wynik finansowy prognozowany w załączniku nr 5 do ustawy KDT dla powoda dla okresu II-IV kwartał 2008 r. jest dodatni, natomiast rzeczywisty wynik finansowy zrealizowany przez powoda, był w 2008 r. ujemny. Taka sytuacja nie jest zaś objęta zakresem zastosowania normy z art. 32 ust. 2 pkt 1 ustawy KDT, zatem brak podstaw do korygowania wyniku finansowego powoda wynikiem finansowym E..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna Prezesa URE okazała się zasadna w stopniu uzasadniającym wydanie wyroku reformatoryjnego ustalającego wysokość korekty rocznej kosztów osieroconych dla powoda za 2008 r. w wysokości (+) 129.086.532 zł, zgodnie z wnioskiem z pisma procesowego skarżącego z 16 lutego 2017 r., popartym wnioskiem pełnomocnika powoda, złożonym w trakcie rozprawy przed Sądem Najwyższym 14 marca 2017 r.

Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd drugiej instancji uznał, iż powód nie wchodzi w skład tej samej grupy kapitałowej (w rozumieniu ustawy KDT) co E.. Powyższe założenie zaskarżonego wyroku nie miałoby znaczenia dla oceny jego prawidłowości, gdyby podzielić argumentację powoda, zgodnie z którą wyrok Sądu drugiej instancji odpowiada prawu, ponieważ w okolicznościach faktycznych sprawy niespełnione zostały przesłanki uwzględnienia w korekcie rocznej kosztów osieroconych powoda wyniku finansowego E.. Powód przyjmuje bowiem, że art. 32 ust. 2 ustawy KDT należy rozumieć w ten sposób, że przepis ten normuje, kiedy w korekcie rocznej kosztów osieroconych danego wytwórcy wchodzącego w skład grupy kapitałowej uwzględnia się wynik finansowy uzyskany

przez podmiot taki jak E.. Prezes URE nie dostrzegł tej okoliczności, zatem skargę kasacyjną oparł tylko na wadliwej kwalifikacji powoda i E. jako podmiotów niewchodzących w skład tej samej grupy kapitałowej w rozumieniu ustawy KDT.

Rozstrzygając w tym kontekście o zasadności skargi kasacyjnej Prezesa URE, Sąd Najwyższy uwzględnił, że skarga została wniesiona w sprawie unijnej, jako że ustawa KDT wprowadziła do życia program pomocy publicznej w rozumieniu art. 107 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TRUE). Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE), w tym zwłaszcza w sprawach z zakresu pomocy publicznej, sąd krajowy zobowiązany jest zapewnić pełną skuteczność normom prawa unijnego w drodze prounijnej wykładni przepisów prawa krajowego, a w przypadku gdy dokonanie takiej wykładni nie jest możliwe przez odmowę zastosowania przepisu prawa krajowego sprzecznego z prawem unijnym (por. wyrok TSUE z 18 lipca 2007 r., C-119/05 *Lucchini*, ECLI:EU:C:2007:434, pkt 61 i powołane tam orzecznictwo). W przedmiocie wykładni art. 107 TFUE w kontekście problemów prawnych, jakie powstały na tle stosowania ustawy KDT, Sąd Najwyższy wystąpił z pytaniem prejudycjalnym do TSUE, dotyczącym zasad uwzględnienia zmian składu grup kapitałowych z udziałem beneficjentów programu pomocy publicznej wprowadzonego ustawą KDT – w okresie realizacji tego programu. Wyrokiem z 15 września 2016 r., C-574/14 *PGE* (ECLI:EU:C:2016:686) TSUE orzekł, że „Artykuł 107 TFUE i art. 4 ust. 3 TUE w związku z art. 4 ust. 2 decyzji Komisji 2009/287/WE z dnia 25 września 2007 r. w sprawie pomocy państwa udzielonej przez Polskę w ramach umów długoterminowych sprzedaży mocy i energii elektrycznej oraz pomocy państwa, której Polska planuje udzielić w ramach rekompensaty z tytułu dobrowolnego rozwiązania umów długoterminowych sprzedaży mocy i energii elektrycznej, należy interpretować w taki sposób, że sprzeczna jest z nimi sytuacja, w której, po zbadaniu przez Komisję programu pomocowego w świetle wydanego przez nią komunikatu z dnia 26 lipca 2001 r. dotyczącego metodologii analizy pomocy państwa związanej z kosztami osieroconymi i uznaniu jej jeszcze przed wdrożeniem za zgodną z rynkiem wewnętrznym, organy i sądy krajowe przy wdrażaniu tej pomocy dokonują ponownej weryfikacji jej zgodności z przyjętymi w tej metodologii zasadami”. Przywołane orzeczenie nie dotyczy bezpośrednio

problemu prawnego występującego w niniejszej sprawie, gdyż powód i E. wchodzi w skład tej samej grupy kapitałowej zarówno według treści załącznika nr 7 do ustawy KDT jak i według faktycznych powiązań kapitałowych w roku, za który dokonywana jest korekta roczna kosztów osieroconych. Powołany wyrok TSUE rzutuje jednak na wykładnię przepisów ustawy KDT stanowiących o zasadach rozliczania kosztów osieroconych w grupach kapitałowych, skoro wynika z niego tak zwane dynamiczne podejście do składu grup kapitałowych w okresie realizacji ustawy KDT, zakładające uwzględnianie przynależności do grup kapitałowych w danym roku, za który dokonywana jest korekta roczna kosztów osieroconych, a „sama koncepcja dokonywania korekty – w odróżnieniu od zaliczki – polega na uwzględnieniu nowych okoliczności, które zaistniały już po przyznaniu rekompensaty kosztów osieroconych” (pkt 54). Sąd Najwyższy uwzględnił, że w świetle powołanego wyroku TSUE wykładni decyzji Komisji Europejskiej z 25 września 2007 r., dotyczącej ustawy KDT, należy dokonywać z uwzględnieniem Metodologii kosztów osieroconych (Komunikat Komisji (List SG (2001)D/290869 z 6 sierpnia 2001 r.), wydanej w związku z realizacją dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 96/62/EC z 19 grudnia 1996 r. dotyczącą wspólnych zasad wewnętrznego rynku energii elektrycznej (Dz. Urz. WE z 1997 r., L 27, s. 20). W punkcie 3.3. Metodologii, akapit 3 mowa o ocenie kosztów osieroconych „na poziomie skonsolidowanym”, co zakłada uwzględnienie przynależności do grupy kapitałowej beneficjenta programu pomocy. Również w decyzji Komisji w pkt 352 mowa o tym, że „wpływ kosztów osieroconych ocenia się na poziomie grup skonsolidowanych”, co z kolei pozwala na uwzględnienie wszystkich skutków liberalizacji dla danej grupy kapitałowej.

Uwzględniając zarysowany powyżej kontekst unijny, który - z uwagi na wspomniane obowiązki sądów krajowych orzekających w sprawach unijnych - rzutuje na zasady wykładni przepisów prawa krajowego, Sąd Najwyższy uznał, że niezgodna z obowiązkiem zapewnienia pełnej skuteczności art. 107 TFUE byłaby taka wykładnia art. 32 ust. 2 ustawy KDT, która wykluczałaby zastosowanie mechanizmu uwzględniania wyniku finansowego E. w korekcie rocznej kosztów osieroconych dla powoda wówczas, gdy wynik prognozowany - w załącznikach do ustawy KDT dla powoda - był dodatni, a wynik rzeczywisty – wypracowany przez

powoda w danym roku – ujemny. Z punktu widzenia mechanizmu rozliczania kosztów osieroconych na poziomie skonsolidowanym, przy uwzględnieniu aktualnej sytuacji finansowej beneficjentów programu pomocy publicznej, nieracjonalne byłoby przyjęcie takiej interpretacji art. 32 ust. 2 ustawy KDT, zgodnie z którą przepis ten przewiduje uwzględnienie części wyniku finansowego wypracowanego w danym roku przez E. przy obliczaniu korekty rocznej kosztów osieroconych dla powoda tylko wtedy, gdy powód uzyskał dodatni wynik finansowy.

Do rozstrzygnięcia pozostaje problem, czy art. 32 ust. 2 ustawy KDT można wyklądać tylko i wyłącznie w taki sposób, w jaki uczynił to powód w odpowiedzi na skargę kasacyjną („wysokość korekt dla wytwórcy wchodzącego w skład grupy kapitałowej z udziałem podmiotu, o którym mowa w art. 32 ust. 1 ustawy KDT koryguje się o odpowiednią część wyniku finansowego tego podmiotu (art. 32 ust. 3 ustawy KDT) tylko w przypadku gdy rzeczywisty wynik wytwórcy w danym roku był dodatni”, ponieważ art. 32 ust. 2 ustawy KDT normuje, kiedy w korekcie kosztów osieroconych uwzględnia się wynik finansowy innego podmiotu z grupy kapitałowej), czy też można rozumieć go w sposób zapewniający racjonalność i systemową spójność art. 32 ustawy KDT z wymogami wynikającymi z prawa unijnego („wysokość korekt dla wytwórcy wchodzącego w skład grupy kapitałowej z udziałem podmiotu, o którym mowa w art. 32 ust. 1 ustawy KDT koryguje się o odpowiednią część wyniku finansowego tego podmiotu (art. 32 ust. 3 ustawy KDT) niezależnie od tego czy wytwórca uzyskał dodatni wynik finansowy”, ponieważ art. 32 ust. 2 ustawy KDT normuje zasady ustalania wyniku finansowego innego podmiotu z grupy kapitałowej, relewantnego na użytek korekty kosztów osieroconych a nie przesłanki udziału tego podmiotu w korekcie).

Opowiadając się za drugim z przedstawionych wariantów interpretacyjnych, Sąd Najwyższy uwzględnił, że w art. 32 ust. 1 ustawy KDT unormowana została zasada uwzględniania wyniku finansowego „podmiotu wchodzącego w skład grupy kapitałowej i wykonującego działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania energii elektrycznej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w jednostkach wytwórczych wymienionych w załączniku nr 7 do ustawy” w kalkulacji kosztów osieroconych (i dokonywaniu ich korekty) dla wytwórcy w rozumieniu art. 2 pkt 7 ustawy KDT, który wchodzi w skład grupy kapitałowej z takim podmiotem. Z kolei z

art. 32 ust. 3 ustawy KDT (stanowiącego, że w przypadku korekt dodatnich „wartości wynikające z ust. 2 pomniejszają wysokość korekty” w określonej proporcji) wynika, że art. 32 ust. 2 ustawy KDT służy obliczeniu sum, które uwzględniane są przy dokonywaniu korekty rocznej kosztów osieroconych. W tym kontekście systemowym, wyznaczonym przez art. 32 ustawy KDT, Sąd Najwyższy odczytuje art. 32 ust. 2 ustawy KDT, jako zawierający unormowanie regulujące tylko i wyłącznie, wariantowo, sposób obliczania sum odpowiadających swoistemu „udziałowi” podmiotu, o którym mowa w art. 32 ust. 1 ustawy KDT, w wypracowywaniu w ramach grupy kapitałowej środków finansowych na pokrycie kosztów obsługi historycznego zadłużenia wytwórców wchodzących w skład tej grupy. Przepisu art. 32 ust. 2 ustawy KDT nie należy w konsekwencji rozumieć w ten sposób, że rozstrzyga on o tym, kiedy wynik finansowy „podmiotu wchodzącego w skład grupy kapitałowej i wykonującego działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania energii elektrycznej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w jednostkach wytwórczych wymienionych w załączniku nr 7 do ustawy” uwzględniany jest w procesie korekty rocznej kosztów osieroconych innego wytwórcy wchodzącego w skład tej samej grupy kapitałowej, lecz jak należy ustalić ten wynik finansowy, który następnie brany jest pod uwagę w wyliczeniach korekty rocznej dla danego wytwórcy na zasadach określonych w art. 32 ust. 3 ustawy KDT.

Sąd Najwyższy dostrzega, w ślad za argumentacją powoda, że interpretowany samodzielnie (z pominięciem pozostałych jednostek redakcyjnych tego przepisu oraz kontekstu unijnego) przepis art. 32 ust. 2 ustawy KDT można rozumieć w ten sposób, że nie tylko zawiera on unormowanie opisanych powyżej zagadnień ale także przesłanki udziału wspomnianego podmiotu w korekcie kosztów osieroconych w ramach grupy kapitałowej. Do wniosków takich może prowadzić zawarte w treści art. 32 ust. 2 ustawy KDT sformułowanie „wysokość korekt [...] koryguje się w przypadku, gdy wynik prognozowany i rzeczywisty był dodatni [...]; gdy wynik prognozowany był ujemny, a wynik rzeczywisty dodatni”. Jednakże sformułowanie to jest językowo na tyle niejednoznaczne, że można je odnosić zarówno do wyniku (prognozowanego i rzeczywistego) wytwórcy takiego jak powód, jak i do wyniku podmiotu, o którym mowa w art. 32 ust. 1 ustawy KDT.

W przekonaniu Sądu Najwyższego tylko w tym ostatnim przypadku można mówić o zapewnieniu wykładni art. 32 ust. 2 ustawy KDT, która byłaby zgodna z prawem unijnym. Jak już wspomniano, nieracjonalne z punktu widzenia wymaganego przez prawo unijne rozliczania kosztów osieroconych na poziomie skonsolidowanym byłoby zawężenie „współodpowiedzialności” podmiotów wchodzących w skład grupy za generowanie środków na pokrycie zobowiązań z tytułu długoterminowych kredytów zaciągniętych na modernizację mocy wytwórczych tylko do przypadków wygenerowania przez wytwórców objętych programem pomocy publicznej dodatniego wyniku finansowego.

Mając powyższe na względzie, biorąc dodatkowo pod uwagę treść pisma procesowego powoda z dnia 13 marca 2017 r. oraz zgodne wnioski pełnomocników stron złożone na rozprawie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji i w wyniku uchylenia wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] zmienił odpowiednio rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego w [...] – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Z uwagi na to, że w ostatecznym rozrachunku odwołanie powoda od decyzji Prezesa URE okazało się w przeważającej mierze zasadne, o kosztach postępowania kasacyjnego oraz przed Sądem drugiej instancji orzeczono stosownie do art. 100 k.p.c., utrzymując w mocy rozstrzygnięcie o kosztach w korzystnym dla powoda wyroku Sądu pierwszej instancji.

kc